

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ M. R.**, bývajúceho v L., **2/ M. R.**, bývajúcej v L., zastúpených JUDr. L. F., advokátom so sídlom vo V., proti žalovanému **J. B.**, bývajúcemu v R., zastúpeného JUDr. R. L., advokátom so sídlom v R., **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 8 C 38/2009, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. marca 2010 sp. zn. 16 Co 59/2010, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. marca 2010 sp. zn. 16 Co 59/2010 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Lučenec z 30. novembra 2009 č.k. 8 C 38/2009-136 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súde Lučenec na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobcovia sa podanou žalobou voči žalovanému domáhali určenia, že sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti (bytu č. X., vchod č. X. vo výmere X. m² nachádzajúcim sa v bytovom dome súpisné číslo X., zapísaný na LV č. X., katastrálnom území Lučenec a jeho príslušenstva).

Okresný súd Lučenec rozsudkom z 30. novembra 2009 č.k. 8 C 38/2009-136 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že sú bezpodielovými spoluvlastníkmi bytu č. X., na 1. poschodí, vchod č. X., vo výmere X. m², postaveného na parcele č. X., adresa R., spolu so spoluvlastníckym podielom na spoločných častiach a zariadeniach vo veľkosti č. X./X. k celku, zapísané na LV č. X. v katastrálnom území Lučenec (ďalej len byt). Žalobcom 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne uhradiť žalovanému trovy konania 986,27 € na účet jeho právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vychádzal

z toho, že žalobcovia v žalobe z 23. marca 2009 (v znení jej „opravy“ z 22. mája 2009) vymedzili jej predmet tak, že sa domáhali určenia, že sú bezpodielovými spoluvlastníkmi bytu a žiadali, aby súd prejudiciálne riešil otázku platnosti dohody o budúcej zmluve z 11. januára 2007 (č.l. 9 spisu) a kúpnej zmluvy zo 7. augusta 2007 (č.l. 7 – 8 spisu) s námietkami, že kúpnu cenu žalovaný neuhradil, kúpna zmluva obchádzala zákon, bola uzavretá v „omyle“ lebo nešlo o reálny odplatný úkon ale o „založenie“ nehnuteľnosti pokiaľ nedôjde k vráteniu poskytnutých peňažných prostriedkov. Z obsahu dohody o budúcej zmluve (uzavretej na dobu od 1. februára 2007 do 1. februára 2008) zistil, že 11. januára 2007 žalovaný a jeho družka vyplatili za žalobcov dlh voči S.S. 56 717 Sk, zaviazali sa uhradiť i náklady spojené s prevodom bytu na žalovaných s tým, že po obžraní listu vlastníctva bude vlastníctvo k bytu prevedené na žalovaného do doby nevrátenia poskytnutých peňažných prostriedkov. Súd vyslovil, že dohoda o budúcej zmluve „nesplňa náležitosti citované v zákonom ustanovení § 50a OZ“. Ide o právny úkon, podľa ktorého sa zmluvné strany nemohli účinne domáhať do jedného roka na súde, aby vyhlásenie vôle bolo nahradené súdnym rozhodnutím, pokiaľ by do dohodnutej doby nedošlo k uzavretiu zmluvy (§ 50a ods. 2 Občianskeho zákonníka, ďalej „OZ“). K tvrdeniu žalobcov, že byt poskytli žalovanému ako záloh po dobu nevrátenia pôžičky - súd uviedol - že žalobkyňa 2/ doručila spoločnosti S., a.s. 11. januára 2007 žiadosť o obnovenie nájomnej zmluvy z dôvodu, že v byte býva, dlh uhradila a žiada o jeho kúpu; 29. januára 2007 doručila spoločnosti S., s.s. žiadosť o prevod bytu a v ten istý deň uzavrela s prenajímateľom (S., a.s.) nájomnú zmluvu k bytu od 1. marca 2007 na dobu neurčitú. Vychádzajúc z uvedeného súd považoval dohodu o budúcej zmluve podľa ustanovenia § 553 ods. 1 OZ za zmätočnú, pretože v dobe jej uzatvárania neboli žalobcovia vlastníkmi bytu ale len nájomcami. Pri zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva sa dočasne prevádza vlastníctvo k prevádzanej veci podľa všeobecných ustanovení o nadobudnutí vlastníctva zmluvou (§ 133 OZ). K 1. februáru 2007 žalobcovia byt nevlastnili, preto dočasne nemohli vlastníctvo k nemu previesť na žalovaného. K námietke žalovaných o neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu, že túto uzavreli v omyle – súd poznamenal – že žalobcovia nepreukázali dovolania sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 49a OZ. Súdu z vykonaného dokazovania vyplynulo, že dohodnutú kúpnu cenu za byt (200 000 Sk) „žalovaný vyplatil žalobcom v hotovosti pri podpise zmluvy, čo žalobcovia potvrdili svojimi podpismi. Písomné odstúpenie od kúpnej zmluvy v súdnom konaní nepreukázali a nenachádza sa ani v pripojenom spise sp. zn. 9 C 75/2009“. V kúpnej zmluve si zmluvné strany nedohodli možnosť odstúpenia od zmluvy, žalobcovia nepreukázali že túto uzavreli v tiesni

a za nápadne nevýhodných podmienok (§ 48 ods. 1, 2 v spojení s § 49 OZ). Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacieho návrhu (§ 80 písm. c/ O.s.p.) musí byť naliehavý – tento treba skúmať predovšetkým so zreteľom na ciele určovacieho návrhu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Povinnosťou žalobcu je tvrdiť a preukázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi, a to, že žalovaným je popieraná (ne)existencia práva, teda je tu stav, že právny vzťah medzi účastníkmi je sporný, ohrozený, postavenie žalobcu je v ňom neisté a tento stav nemožno odstrániť inak, než určovacím výrokom. Žalobcovia v konaní ničím nepreukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení. V konaní neunesli dôkazné bremeno. Žalobu podali ako zmätočnú, v nej kumulovali viaceré dôvody. Z uvedených dôvodov súd žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 25. marca 2010 sp. zn. 16 Co 59/2010 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a žalobcom uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy odvolacieho konania 227,95 € na účet jeho právneho zástupcu v lehote 3 dní. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav veci, z tohto vyvodil správne právne závery, s ktorými sa stotožňuje a v podrobnostiach na tieto odkazuje. Odvolanie žalobcov nepovažoval za dôvodné. Dodal, že na odvolacie dôvody žalobcov v podaní z 26. januára 2010 nemohol prihliadať, pretože k ich uplatneniu došlo po uplynutí 15 dňovej odvolacej lehoty (§ 205 ods. 3 O.s.p.). Za správny považoval i názor súdu prvého stupňa o platnosti kúpnej zmluvy zo 7. augusta 2007. Žalobcovia neunesli dôkazné bremeno o neplatnosti kúpnej zmluvy, nepreukázali tieseň a nápadne nevýhodné podmienky jej uzavretia. Zdôraznil, že odstúpiť možno len od platnej zmluvy. Za „nezlučiteľný s predmetom konania“ označil odvolací dôvod, v ktorom žalobcovia tvrdia, že kúpna zmluva je neplatná a zároveň, že od nej odstúpili. Neopodstatnenou je i námietka spochybňujúca osvedčenie podpisov na kúpnej zmluve, pretože zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení so skutočnosťou, že k osvedčeniu podpisov došlo starostom obce Praha na území mesta Lučenec (mimo územného obvodu obce) nespája neplatnosť osvedčenia. Stotožnil sa so záverom, že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p.; vlastnícke právo svedčí žalovanému a žalobcovia neunesli dôkazné bremeno, teda

nemajú naliehavý právny záujem na požadovanom určení. O náhrade trov rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, jeho prípustnosť zdôvodnili § 237 písm. f/ O.s.p. tvrdiac, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom. Odvolaciemu súdu vyčítali, že nezohľadnil nesprávny procesný postup súdu prvého stupňa: 1/ o nepripustení nimi navrhnutého dôkazu na poslednom pojednávaní, a tiež to, že nebolo 2/ rozhodnuté spôsobom uvedeným v žalobe – teda najskôr o neplatnosti právneho úkonu (aby sa odstránili pochybnosti o jeho platnosti) – až následne o (ne)určení vlastníckeho práva (kedy by účastníci mohli navrhovať dôkazy a uniesť svoje dôkazné bremeno), ďalej len odvolaciemu súdu vyčítal, že 1/ neprihliadol na odvolacie námietky o neplatnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy) vyplývajúce najmä z § 39 a § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka a 2/ reštriktívnym výkladom § 205a O.s.p. neprihliadol na podanie k odvolaniu z 26. januára 2010, ktorým odvolateľ nerozšíroval dôvody ním podaného odvolania z 10. januára 2010, nedeclaroval nové skutočnosti, ale konštatoval a sumarizoval (špecifikoval) daný skutkový a právny stav, pochybenia súdu prvého stupňa a dôvody neplatnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy).

Žalovaný vo vyjadrení navrhol dovolanie zamietnuť, pretože ho nepovažoval za opodstatnené.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie tiež prípustné proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil

od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Žalobcami napadnutý rozsudok nevykazuje znaky ani jedného z vyššie uvedených rozsudkov, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. Prípustnosť podaného dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Dovolací súd vzhľadom na § 242 ods. 1 O.s.p. ďalej skúmal, či procesná prípustnosť dovolania nevyplýva z § 237 O.s.p., v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolatelia existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 písm. a/ až d/ a g/ O.s.p. netvrdili a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mali dopustiť súdy oboch nižších stupňov, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. či postupom súdu nebola žalobcom odňatá možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide vtedy, ak súd v konaní postupoval

v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

Dovolatelia namietali, že v konaní pred súdom prvého stupňa (na jeho poslednom pojednávaní) došlo k nepripusteniu nimi navrhnutého dôkazu. Z obsahu zápisnice o pojednávaní pred súdom z X. novembra 2009, na ktorom došlo k vyhláseniu rozsudku nevyplýva, aby žalovaní súdu navrhli vykonanie konkrétneho dôkazu a súd jeho vykonanie odmietol; naopak, súd akceptoval ich návrh na vykonanie dôkazu výsluchom žalovaného (viď str. 2 až 4 zápisnice). Pokiaľ sa právny zástupca obrátil na žalovaného s otázkou, či by súhlasil s vykonaním dôkazu – prepisu rozhovoru (poznámka dovolacieho súdu – zrejme založeného na č.l. 122 – 127 spisu), na ktorú dostal zápornú odpoveď (str. 10 ods. 5, 6 zápisnice), nejedná sa bez ďalšieho (podľa názoru dovolacieho súdu) o procesný úkon uskutočnený voči súdu s návrhom na vykonanie konkrétneho dôkazu. Ak ide o otázku nevykonania navrhovaných dôkazov, je súdna prax jednotná v názore, že ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť prípadne k nesprávnym skutkovým zisteniam a v konečnom dôsledku aj k vecne nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k odňatiu možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. (viď R 37/1993, R 125/1999 a R 6/2000). Treba zdôrazniť, že k procesným právam účastníka nepatrí, ako sa dovolatelia mylne domnievajú, aby bol súdom vykonaný každý nimi navrhnutý dôkaz. Rozhodovanie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané, patrí vždy výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p., § 211 ods. 3 O.s.p.). Ak súd rozhodne, že navrhnuté dôkazy nevykoná (napr. preto, že sú pre vec nevýznamné alebo nadbytočné), nemôže to byť považované za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. K uvedenej námietke treba dodať, že súd neodníme účastníkovi možnosť pred ním konať ani tým, že (prípadne) nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov; jeho rozhodnutie môže byť síce z tohto dôvodu vecne nesprávne, ale to ešte samo osebe nevedie k zmätočnosti rozhodnutia a nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Pokiaľ dovolatelia namietajú, že súdy pri rozhodovaní vychádzali z neúplných skutkových zistení, ide po stránke obsahovej o námietku, že v konaní došlo k tzv. inej (než v § 237 O.s.p. vymenovanej) procesnej vady majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci; takáto dovolateľmi tvrdená vada (i keby k nej v konaní došlo) by bola síce relevantným dovolacím dôvodom (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), sama osebe by ale nezakladala prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.

Dovolatelia v mimoriadnom opravnom prostriedku namietajú aj to, že nedošlo k rozhodnutiu vo veci spôsobom navrhnutým v žalobe – teda najskôr o neplatnosti právneho úkonu (aby sa odstránili pochybnosti o jeho platnosti) – až následne o (ne)určení vlastníckeho práva (kedy by účastníci mohli navrhovať dôkazy na preukázanie dôkazného bremena) a že súdy nezohľadnili ich námietky o neplatnosti právneho úkonu uplatnené v konaní. Dovolací súd nezistil, aby sa žalobcovia mimo určenia vlastníckeho práva k bytu domáhali voči súdu iného nároku (porovnaj žalobný petit). Pokiaľ je žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti zdôvodňovaná tiež okolnosťami o neplatnosti právneho úkonu spojeného s jej prevodom, súd rieši okolnosti (ne)platnosti prevodu vlastníckeho práva spravidla ako otázky predbežné až v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej (o určení vlastníckeho práva). Nad to všetko je nutné dodať, že v prípade žaloby o určenie práva alebo právneho vzťahu žalobca je povinný najprv preukázať splnenie podmienky jej procesnej prípustnosti v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Až vyriešenie procesnej prípustnosti žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. totiž prioritne pri správnom právnom postupe súdu predchádza postupu súdu pri hodnotení vecnej stránky prípadu; to znamená, že pokiaľ sa splnenie procesnej prípustnosti v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. nepreukáže, súd nemôže žalobe vyhovieť, pritom nie je povinný zaoberať sa vecnou stránkou prípadu. Dovolatelia nesprávne očakávali, že riešenie otázok predbežnej povahy [o (ne)platnosti právneho úkonu k nehnuteľnosti (kúpnej zmluvy, dohody o budúcej kúpnej, či inej zmluvy)] bude predchádzať rozhodnutiu o určení vlastníckeho práva – a tak sa stane samostatným – oddeleným predmetom posúdenia (napr. v čiastočnom, či medzitýmnom rozsudku), za osobitnej situácie, kedy podľa súdov žalobcovia nemajú naliehavý právny záujem na podanej určovacej žalobe v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., ktorá súdu neukladá povinnosť zaoberať sa vecnou stránkou prípadu. Procesnému postupu súdov (s dopadom na tvrdené porušenie procesných práv účastníkov konania) v tomto smere nemožno nič vyčítať.

Pokiaľ dovolatelia spochybňujú správnosť záverov o platnosti právneho úkonu – namietajú, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd

nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. I keď je nesprávne právne posúdenie veci relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (viď tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 62/2010, sp. zn. 2 Cdo 97/2010, sp. zn. 3 Cdo 53/2011, sp. zn. 4 Cdo 68/2011, sp. zn. 5 Cdo 44/2011, sp. zn. 6 Cdo 41/2011 a sp. zn. 7 Cdo 26/2010). I keby dovolacie námietky napádajúce správnosť právneho záveru súdov boli prípadne aj opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného hľadiska neposudzoval), dovolateľmi vytýkané okolnosti by mali za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladali by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p.

Dovolateľmi prípadne tvrdená neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení, z ktorých podľa ich názoru vychádzali pri rozhodovaní súdy nižších stupňov, môže mať na vecnú správnosť rozhodnutia, avšak skutočnosť, že súdy (prípadne) z takýchto skutkových zistení vychádzali, nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 O.s.p., a teda ani prípustnosť dovolania žalobcov podľa tohto ustanovenia.

Napokon žalobcovia za nesprávny označili postup odvolacieho súdu, ktorý pri rozhodovaní neprihliadal na doplnenie podaného odvolania podaním z 25. januára 2010 (č.l. 154 – 160 spisu), čím odvolacie konanie stratilo podľa ich názoru zmysel.

Žalobcovia tvrdia, že doplnením odvolania z 25. januára 2010 len špecifikujú uplatnené odvolacie dôvody v podanom odvolaní z 10. januára 2010; teda konkretizujú svoje pôvodné odvolacie námietky, neuplatňujú nové (ďalšie) námietky. Za uvedeného stavu, potom obsahom takto uplatnenej dovolacej námietky je nespokojnosť žalobcov s tým, ako (a či) sa dovolací súd vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia s odvolacími námietkami; teda či v tomto smere dal dostatočnú a uspokojivú odpoveď na všetky podľa dovolateľov relevantné skutkové a právne otázky prejednávanej veci a či jeho rozhodnutie je riadne odôvodnené.

V danom prípade z odôvodnenia namietaného rozsudku krajského súdu vyplýva, že dovolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s právnymi názormi súdu prvého stupňa

vyjadrenými v jeho rozhodnutí, t.j. postupoval v súlade s § 219 ods. 2 O.s.p.; z toho možno vyvodit', že sa stotožnil so závermi súdu prvého stupňa. Vo svojej podstate dovolací súd v nadväznosti na § 219 ods. 2 O.s.p. akceptuje judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež ústavného súdu), v ktorej sa zdôrazňuje, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Zákonodarcom upravenú fakultatívnu možnosť odvolacieho súdu obmedziť sa v odôvodnení potvrdzujúceho rozhodnutia len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O.s.p.) je vždy potrebné v záujme ústavne konformného výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy) aplikovať aj vo svetle judikatúry ústavného súdu a ESLP zaoberajúcej sa právom účastníka súdneho konania na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu. Ak tak všeobecný súd nepostupoval, jeho rozsudok je nevyhnutné považovať za arbitrárny, zjavne neodôvodnený, a tým priamo zasahujúci do základného práva účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej ústavy (čl. 36 ods.1 Listiny základných práv a slobôd, ďalej listiny). Z uvedeného vyplýva, že je úlohou dovolacieho súdu podľa špecifických okolností konkrétneho prípadu posúdiť, či absencia odôvodnenia tak, ako na ňu poukazovali žalobcovia už v odvolaní (viď bod VII. odvolania z 10. januára 2010 – čl. 148 spisu), dosahuje takú intenzitu, že ňou bolo zasiahnuté do základného práva sťažovateľov zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 36 ods. 1 listiny a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej dohovor).

Dovolací súd preto preskúmal aj rozsudok Okresného súdu Lučenec č.k. 8 C 38/2009-136 z X.. novembra 2009, ktorý bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 Co 59/2010 z 25. marca 2010 a v tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať najmä na túto časť jeho odôvodnenia:

„Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacieho návrhu (ust. § 80 písm. c/ O.s.p.) musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Naliehavý právny záujem navrhovateľa na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na ciele sledovaním určovacieho návrhu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre navrhovateľa to znamená nevyhnutnosť tvrdiť

a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi a to, že odporom je popieraná existencia (neexistencia) práva, či právneho pomeru navrhovateľa, teda je tu stav, že právo, respektíve právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný, jestvuje ohrozenie práva, či právneho vzťahu, respektíve vzťah neistoty právneho postavenia navrhovateľa, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom, jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty.

Žalobcovia 1/ a 2/ v konaní ničím nepreukázali naliehavý právny záujem na určení, že sú bezpodielovými spoluvlastníkmi bytu č. X. uvedeného vo výroku tohto rozsudku. V konaní neunesli dôkazné bremeno. Žalobu podali ako zmätočnú, v nej kumulovali viaceré dôvody, pre ktoré tvrdili, že žaloba je dôvodná. Súd žalobu žalobcov 1/ a 2/ z dôvodov citovaných vyššie a aj pre jej formálne nedostatky ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol.“ (strana 7 ods. 6 a 7 odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa).

V odvolaní žalobcovia uviedli: „Okrem iného, domnievame sa že, naliehavý právny záujem na určovacej žalobe je vždy ak sa nezhoduje skutkový a právny stav (neplatnosť resp. odstúpenie od zmluvy).“ (čl. 145 ods. 2 veta tretia súdneho spisu).

V odôvodnení rozsudku odvolací súdu na strane 4 v odseku 2 uvádza: “Správny je aj záver súdu prvého stupňa, pokiaľ prejudiciálne skúmal naliehavosť právneho záujmu v zmysle ust. § 80 písm. c/ O.s.p. na určení, že sú bezpodieloví spoluvlastníci sporného bytu. Vlastnícke právo svedčí žalovanému. Žalobcovia neudržali dôkazné bremeno, nemajú teda naliehavý právny záujem na určení, že sú bezpodieloví spoluvlastníci sporného bytu“.

Žalobcovia formulujú v odvolaní dve kľúčové námietky proti namietanému rozsudku okresného súdu. Prvá sa dotýka ich právneho záujmu na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. v dôsledku nezhody skutkového a právneho stavu v otázke vlastníckeho práva k bytu poukazujúc na neplatnosť kúpnej zmluvy o jeho prevode, tiež na ich odstúpenie od tejto zmluvy. V zmysle druhej kľúčovej námietky žalobcovia rozvádzajú dôvody, pre ktoré považujú kúpnu zmluvu o prevode bytu za neplatnú, prípadne za zrušenú v dôsledku ich odstúpenia od zmluvy.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie

súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (napr. III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie ustanovení príslušných právnych predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.1 ústavy. Článok 6 ods. 1 dohovoru tiež zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra súdu teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť v kontexte okolností každej veci (m. m. I. ÚS 56/01).

Povinnosť súdu rozhodnutie náležite v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodniť je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa vysporiadava so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnených nárokov, ako aj so špecifickými námietkami účastníka. Porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (viď III. ÚS 198/2011).

Určovací žaloba (§ 80 písm. c/ O.s.p.) má predovšetkým preventívny charakter. Jej účelom je spravidla poskytnúť ochranu práva žalobcu skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva. Je na mieste tam, kde jej pomocou možno odstrániť stav ohrozenia práva či neistoty v právnom vzťahu a primeranú nápravu nie je možné dosiahnuť inak, ale aj tam, kde určovací žaloba účinnejšie ako iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a kde jej pomocou možno dosiahnuť úpravu tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia sporov v budúcnosti. Toto poslanie určovacej žaloby korešponduje so zákonnou požiadavkou existencie nalievavého právneho záujmu na ňou navrhovanom určení. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti tejto žaloby, musí byť nalievavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Nejde pritom o samotnú určovaciu žalobu, ale o to, čoho (akého určenia) sa ňou žalobca domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou so zvoleným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu. Povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu na určení právneho vzťahu alebo práva je nalievavý právny záujem, zaťažuje žalobcu. Posúdenie nalievavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie vzťahov, ktoré sú touto neistotou ohrozené. Určovací žaloba je spravidla vždy prípustná v prípade právnych vzťahov k nehnuteľnostiam z dôvodu, že rozsudok vyhovujúci žalobe, môže byť jedným z predpokladov pre zosúladenie evidovaného a právneho stavu.

Záver súdu o (ne)existencii nalievavého právneho záujmu žalobcu preto predpokladá posúdenie, či podaná určovací žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snád' spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Ak žalobca neosvedčí svoj nalievavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie žaloby; pokiaľ súd dospeje k záveru, že tá-ktorá určovací žaloba nie je z dôvodu nedostatku nalievavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci.

Určovací žaloba nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak

požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo.

Naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia.

V prejednávanej veci žalobcovia v odvolaní uviedli, že požadované rozhodnutie súdu o ich žalobe má význam pre zosúladenie – nezhody skutkového a právneho stavu. Treba zdôrazniť, že v konaní boli prezentované tvrdenia a na ich preukázanie ponúknuté dôkazy o tom, že žalobcovia predtým, ako vlastnícke právo previedli na žalovaného boli vlastníkmí bytu, teda svedčil im zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, ktorý v čase rozhodovania súdov svedčil už len žalovanému (viď napr. list vlastníctva na č.l. 24 spisu, kúpna zmluva zo 7. augusta 2007 č.l. 7-8 spisu, vyšetrovací spis OR PZ v Lučenci č. ORP-1066/1-OSV-LC-2008 - č.l. 91 až 94, Zmluva o prevode vlastníctva bytu z 15. júna 2007).

Pri riešení otázky preukázania naliehavého právneho záujmu žalobcov na určení existencie vlastníctva k nehnuteľnosti treba mať na zreteli aj požiadavku určitosti vlastníckych práv, ich nespornosti a tiež spoľahlivosti ich evidencie v katastri nehnuteľností. Žalobe na určenie vlastníctva (najmä pre jej jednoznačnosť) treba vždy dať prednosť pred žalobou popierajúcou vlastníctvo, alebo žalobou na plnenie. Takéto pozitívne určenie vlastníctva rozsudkom súdu a následný zápis vlastníctva do katastra nehnuteľností sú spôsobilé výrazne zlepšiť právne postavenie žalobcu [vzhľadom na záväznosť zápisov katastra nehnuteľností vyjadrenú v § 70 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon)].

Odvolačný súd (a rovnako i súd prvého stupňa) v danej veci pri posudzovaní otázky procesnej prípustnosti žaloby vyššie neuvádza či a prípadne ako uvádzané skutočnosti zohľadňoval, neposkytol ani vysvetlenie toho, prečo na uvedené hľadiská nebolo podľa neho (prípadne) potrebné prihliadať. Záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. opiera len o konštatovanie, že žalobcovia „neudržali dôkazné bremeno“. Uvedené bez ďalšieho neobjasňuje a neposkytuje zodpovedajúce zdôvodnenie (vysvetlenie)

nedostatku naliehavého záujmu žalobcov na určovacej žalobe, a to ani v kontexte dôvodov uvádzaných súdom prvého stupňa - obdobne odvolávajúceho sa (len) na neunesenie dôkazného bremena žalobcami. Takto koncipované odôvodnenie podľa názoru dovolacieho súdu nie je možné považovať za presvedčivé a logické zdôvodnenie (ne)existencie základnej podmienky prípustnosti tejto žaloby. V tejto súvislosti nemožno pominúť ani otázku presvedčivosti o správnosti (i zákonnosti) prijatého zamietajúceho rozhodnutia. Pokiaľ sudy navyše považovali žalobu za „zmätočnú“ v miere, ktorá im znemožňovala náležite posúdiť otázku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., bolo ich prioritnou povinnosťou, aby tento nedostatok žaloby odstránili postupom v zmysle § 43 ods. 1 O.s.p. (čo ale z obsahu spisu nevyplýva) a až následne pristúpili k jej vecnému prerokovaniu. Pocesnoprávnym následkom nesprávneho, neúplného, alebo nezrozumiteľného podania, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania (§ 79 O.s.p.) je odmietnutie podania (§ 43 ods. 2 O.s.p.), nie však jeho zamietnutie z vecných dôvodov (tiež pre prípadný nedostatok procesnej podmienky vyplývajúcej z § 80 písm. c/ O.s.p.).

Za takýchto okolností rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu nie je možné považovať za súladný s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. (eventuálne ani s ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p.). Pokiaľ si sudy nezrejmi obsahovú stránku žaloby (považujúc ju za zmätočnú), nemohli primeraným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať na jej vecnú stránku, teda následne ani na odvolacie námietky žalobcov v rozhodnutí odvolacieho súdu a uviesť zákonu zodpovedajúce dôvody, pre ktoré (podľa ich názoru) bolo potrebné žalobu zamietnuť. Sudy nižších stupňov v odôvodnení rozsudkov nedali presvedčivú a jasnú odpoveď na podstatné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany v súvislosti s ich záverom o nutnosti zamietnutia žaloby, najmä pokiaľ ide o otázku naliehavého právneho záujmu žalobcov v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Vychádzajúc z materiálneho poňatia práva na súdnu ochranu je potrebné uviesť, že od uvedenej povinnosti vyplývajúcej z § 157 ods. 2 O.s.p. ich nemôže oslobodiť ani znenie § 219 ods. 2 O.s.p., ktoré nemožno aplikovať čisto formálne.

So zreteľom na existenciu vady konania v zmysle § 237 písm. f/ Os.p. dovolací súd zrušil potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.), vzhľadom na uvedené sa nezaoberal vecnou správnosťou zrušených rozhodnutí.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. februára 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková